

אזרחות

לעולים חדשים בבתי ספר עצמאיים

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	–	(26×1)	–	26	נקודות
פרק שני	–	(18×3)	–	54	נקודות
פרק שלישי	–	(10×2)	–	20	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (26 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1–2.

בשאלה שבחרתם ענו על כל הסעיפים של השאלה (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

1. קראו את הקטע שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

קואליציה וממשלה

מפלגה שהייתה באופוזיציה החליטה להצטרף לקואליציה בגלל המלחמה. שניים מראשי המפלגה נכנסו לממשלה אבל הם לא קיבלו אחריות על משרד מסוים. ההצטרפות של מפלגה זו לקואליציה הוסיפה תמיכה לממשלה בכנסת, אך היא גם פגעה ביכולת של הממשלה לקבל החלטות. לממשלה כזאת יש חופש פעולה מצומצם, כי רק בנושאים מעטים יש הסכמה בין כל חברי הממשלה. למרות זאת, במקרה זה החליטו המפלגות שכבר היו חברות בקואליציה להרחיב אותה כדי לאפשר למדינה להתמודד בצורה טובה יותר עם המצב המיוחד שנוצר בגלל המלחמה. בדרך כלל כל מפלגה שמצטרפת לקואליציה חייבת לפעול על פי המדיניות והעקרונות שמקובלים על שאר המפלגות החברות בקואליציה, כמו שקובע ההסכם הקואליציוני שהן חתמו עליו. במקרה הזה, העקרונות הרעיוניים המרכזיים של המפלגה המצטרפת מנוגדים לעקרונות היסוד של הקואליציה הקיימת. לכן קיבלה המפלגה אפשרות להצביע בכנסת בניגוד לעמדה של שאר חברות הקואליציה, ואילו מדינת ישראל קיבלה יציבות שלטונית בתקופה קשה זו.

(מן העיתונות)

א. הסבירו מהו "שר בלי תיק", וכיצד התפקיד הזה בא לידי ביטוי בקטע. (7 נקודות)

ב. איזה סוג של ממשלה נוצר בעקבות הצטרפות המפלגה לממשלה? בססו את תשובתכם על הקטע.

(10 נקודות)

ג. הסבירו מהי "משמעת קואליציונית", וכיצד היא באה לידי ביטוי בקטע. (9 נקודות)

2. קראו את הקטע שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

יסודות הדמוקרטיה

בצרפת התקיימה תערוכה חשובה של ספינות וציוד ימי. המארגנים של התערוכה הודיעו שחברות ישראליות לא יוכלו להשתתף בה אם המוצרים שלהן שימשו את מדינת ישראל בפעילות צבאית. התערוכה הזו היא הגדולה והחשובה מסוגה בעולם, ומניעת ההשתתפות בה עלולה לגרום נזק כלכלי כבד לתעשייה הישראלית.

החברות הישראליות פנו לבית המשפט בצרפת. הן טענו כי ההחלטה הזו מפלה אותן ללא הצדקה, והיא מנוגדת לערכי הדמוקרטיה שצרפת מחויבת לפעול על פיהם. בית המשפט קיבל את העתירה וקבע שהחברות הישראליות יורשו להשתתף בתערוכה. לדברי השופט, ההחלטה של מארגני התערוכה למנוע את ההשתתפות של חברות ישראליות בתערוכה היא אפליה פסולה.

לאחר הפסיקה של בית המשפט, נציג של החברות הישראליות הודה לשופט ואמר שהתעשייה הישראלית תמשיך לפעול ברחבי העולם. לדבריו, התעשייה בישראל מבוססת על היכולת של אזרחי המדינה לפעול בחופשיות ובלי מגבלות שאין בהן צורך, וכך היא תוביל את העולם בפיתוח טכנולוגיות מתקדמות.

(מן העיתונות)

- א. על איזה יסוד מיסודות הדמוקרטיה ביססו החברות הישראליות את הפנייה שלהן לבית המשפט? בססו את תשובתכם על הקטע. (9 נקודות)
- ב. על פי דברי הנציג של החברות הישראליות, על איזה יסוד מיסודות הדמוקרטיה מבוססת התעשייה בישראל? בססו את תשובתכם על הקטע. (9 נקודות)
- ג. על פי יסודות הדמוקרטיה שעליהם למדתם, יש מקרים שבהם צריך להתייחס באופן שונה לאנשים מסוימים או לקבוצות מסוימות. הסבירו את הטענה הזו על פי מה שלמדתם, וכתבו דוגמה אחת לפעולה כזו. (8 נקודות)

פרק שני (54 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 3–6 (לכל שאלה – 18 נקודות).
בכל שאלה שבחרתם ענו על כל הסעיפים (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

3. המשפט בישראל

- א. על פי חוק יסודות המשפט, יש מקרים שבהם השופט צריך להכריע "לאור עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של המשפט העברי ומורשת ישראל". מה הם המקרים האלה? (6 נקודות)
- ב. הסבירו את שני התפקידים של בית המשפט העליון. (6 נקודות)
- ג. כתבו שלושה מאפיינים של הגישה האקטיביסטית של שופטים בבית המשפט העליון. (6 נקודות)

4. פיקוח וביקורת על השלטון

- א. הסבירו את התפקיד של מבקר המדינה.
הסבירו את הסמכות הנוספת שיש לו לפי החוק.
(6 נקודות)
- ב. הסבירו כיצד הפיקוח הפורמלי על מוסדות המדינה מממש את אחד מעקרונות המשטר הדמוקרטי.
(6 נקודות)
- ג. הסבירו את התפקיד של אמצעי התקשורת בפיקוח על השלטון.
ציינו מנגנון פיקוח לא פורמלי נוסף.
(6 נקודות)

5. חוק השבות

- א. הסבירו כיצד חוק השבות מבטא את היותה של מדינת ישראל מדינת העם היהודי. (5 נקודות)
- ב. הסבירו את הבעיה שהתעוררה לאחר תקיקת חוק השבות (תש"י), וכתבו כיצד הבעיה הזו תוקנה.
(7 נקודות)
- ג. הציגו את שתי הבעיות שהתעוררו לאחר תיקון חוק השבות (תש"ל). (6 נקודות)

6. הרבנויות המקומיות והמועצות הדתיות

- א. הסבירו כיצד רב ראשי של רשות מקומית נבחר לתפקידו. (5 נקודות)
- ב. כתבו באיזה מקרה אפשר למנות שני רבנים ראשיים לרשות מקומית, ומי ראוי להחליט על כך.
(6 נקודות)
- ג. הסבירו מהי מועצה דתית, וכתבו שלושה מן התפקידים שלה. (7 נקודות)

פרק שלישי (20 נקודות)

ענו בקצרה על שתיים מן השאלות 7–10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

7. כתבו מהי אמנת היסוד של עם ישראל, ומהי אמנת היסוד של רבות מאומות העולם.
8. כתבו נימוק אחד בעד משאלי עם ונימוק אחד נגדם.
9. ציינו שלוש מזכויות המיעוט, והסבירו מדוע במשטר דמוקרטי יש זכויות למיעוט.
10. הסבירו כיצד הכנסת מפקחת על פעילות הממשלה באמצעות שאלתות ובאמצעות הצבעת אי־אמון.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך